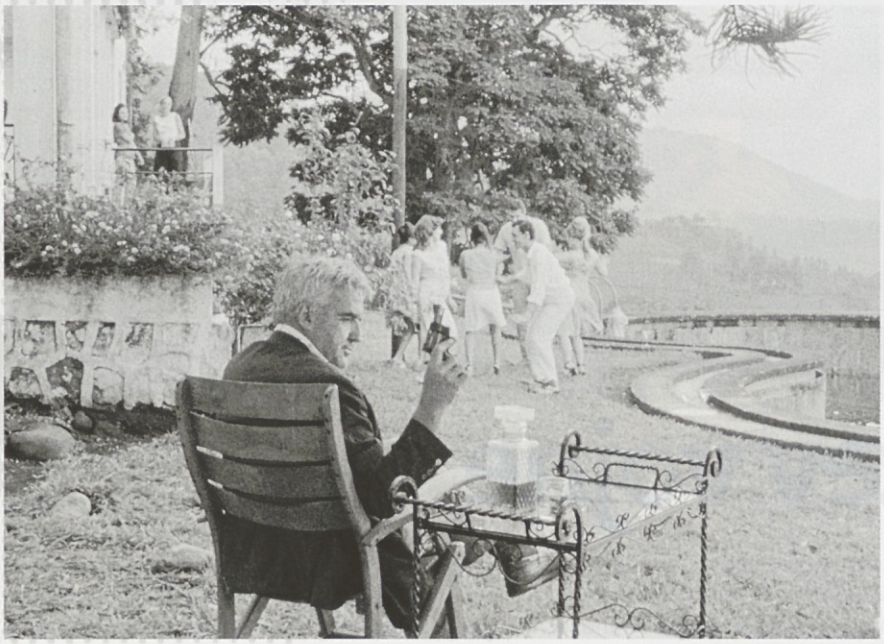

Tabu

Ana Jurc

Podobno, kot je to storil v svojem nenavadnem kvazidokumentarcu *Naš ljubi mesec avgust* (Aquele Querido Mês de Agosto, 2008), Miguel Gomes tudi *Tabu* (2012) začne z eno zgodbo, ki jo nato odnese v popolnoma drugo smer: v enem hipu gledamo počasno, sterilno pripoved o osamljenih dušah v Lizboni, v naslednjem pa se znajdemo v vrtincu (samo na prvi pogled stereotipne) kolonialistične romance sredi Mozambika, ki se odvija povsem brez besed. Na prvi pogled hermetična, zastrašujoče »art« Gomesova črno-bela zgodba v zgodbi je v resnici duhovita, ekscentrična, varljivo minimalistična hvalnica izginjajoči magiji sedme umetnosti, ki na glavo postavlja klišeje filmskega pripovedovanja zgodb, obenem pa ohranja čar starega Holivuda.

Po kratkem prologu o melanholičnem raziskovalcu črne celine, ki se zaradi bolečine izgubljene ljubezni pred očmi domorodcev pusti raztrgati krokodilom, film, ki se bo h krokodilu kot simbolu strtega srca in prepovedanih strasti še vrnil, razpade v dvodelno študijo ene same ženske. Prvi del nosi naslov Izgubljeni raj – in ta oguljeni paradiž je zelo podoben Lizboni današnjega dne, kjer si pobožna gospodinja Pilar (Teresa Madruga) dela skrbi zaradi svoje priletne, iz dneva v dan bolj senilne sosede, veličastno gospodovalne in prepirljive Aurore (Laura Soveral), ki v bližnji igralnici redno zakocka vse do zadnjega centa in za to okrivi svojo temnopolto pomočnico Santo (Isabel Cardoso), češ da jo je zaklela s svojimi »uroki«. Zasvojenost je podedovala po očetu, in čeprav jo bo očitno spravila ob premoženje, ji njena obsedenost ponuja nekakšen uvid v bistvo življenja samega, ki da ni drugega kot igra na srečo.

V drugem delu, ki bo osvetlil že prej nakazane temne skrivnosti Aurorine preteklosti, se od osamljenih lizbonskih eksistenc upokojencev vrnemo v Afriko, natančneje: v Mozambik 70. let prejšnjega stoletja, kjer naša junakinja (Ana Moreira) odrašča v lagodju (post)kolonialnega razkošja zabav ob bazenu, čaja ob petih in rednih safarijev; kasneje se poroči in zanosi z enim moškim in se skoraj sočasno zaljubi v drugega, Venturo (Carloto Cotta), postavnega pustolovca z brčicami Clarka Gabla, ki živi na sosednjem posestvu. Njuna strastna zgodba se bo razpletla ob vznožju gore Tabu, kar je glede na zmešnjavo, v katero sta se zapletla, še najprimernejše prizorišče.

Če je ves film posnet v črno-beli tehniki – zanimiva stilistična odločitev, ki služi kot nekakšna protiutež melodrami zgodbe – pa se v drugi polovici spreminja še v kvazi nemi podvig, v katerem namesto klasičnega dialoga zgodbo podaja glas ostarelega Venture (Henrique Espírito Santo). Drugo, namesto na 35mm (kot v prvem delu) na 16mm film posneto, rahlo zrnato polovico filma, ki tako tudi vizualno aludira na nezanesljivost spomina, odlikujejo hitrejši tempo, zdrava mera samoreferenčnega humorja in nepričakovani glasbeni vložki (španska priredba Be My Baby dekliškega benda The Ronettes se kot nekakšen leitmotiv ponovi v obeh polovicah).

Čeprav *Tabu* na površini filmsko umetnost odpiše z levo roko – mlada Aurora je svetovalka pri izmišljeni holivudski polomiji Nikoli ne bo snega na Kilimandžaru in celotno industrijo kaj kmalu oceni za dolgočasno izgubo časa – pa lahko cinefili v njem začutijo referenco na istoimensko, prav tako dvodelno strukturirano epopejo nemškega ekspresionista F.W. Murnaua iz leta 1931, ki je bila sprva posneta kot deloma zvočni, predvajana pa kot nemi film. Gomes se skoraj gotovo zabava tudi na račun *Moje Afrike* (Out of Africa, 1985, Sydney Pollack), obenem pa *l'amour fou* iz tovrstnih filmov subtilno spreminja v egoistično kaprico dveh neznansko vase zagledanih osebkov, razvajenih Evropejcev, ki imata Afriko za svoje lastno igrišče. Čeprav je morda fatalka, Aurora niti v svoji mladi niti v stari inkarnaciji ni ravno simpatična. (In kljub vsem velikopoteznim čustvom na koncu vedno v kaki mlaki čaka krokodil, ki te bo dobil v svoje čekane, sporoča film.)

Tretji celovečerec nekdaj filmskega kritika, zdaj pa režiserja Miguela Gomesa ne pusti priokusa postmoderne vaje v slogu, kar bi se na primer dalo očitati z vseh strani hvaljenemu *Umetniku* (The Artist, 2011, Michel Hazanavicius). *Tabu* je ironičen in iskren hkrati: melanholičen razmislek o izgubljeni ljubezni in razkroju mita o kolonialnem imperiju, ki s svojimi popolnoma anahronističnimi prizori erotike, koprnenjem in z velikopotezno romantiko na eni ter nadrealističnim pridihom na drugi strani preseže golo posnemanje poglavja iz zgodovine filma, ki ga formalno obuja od mrtvih.